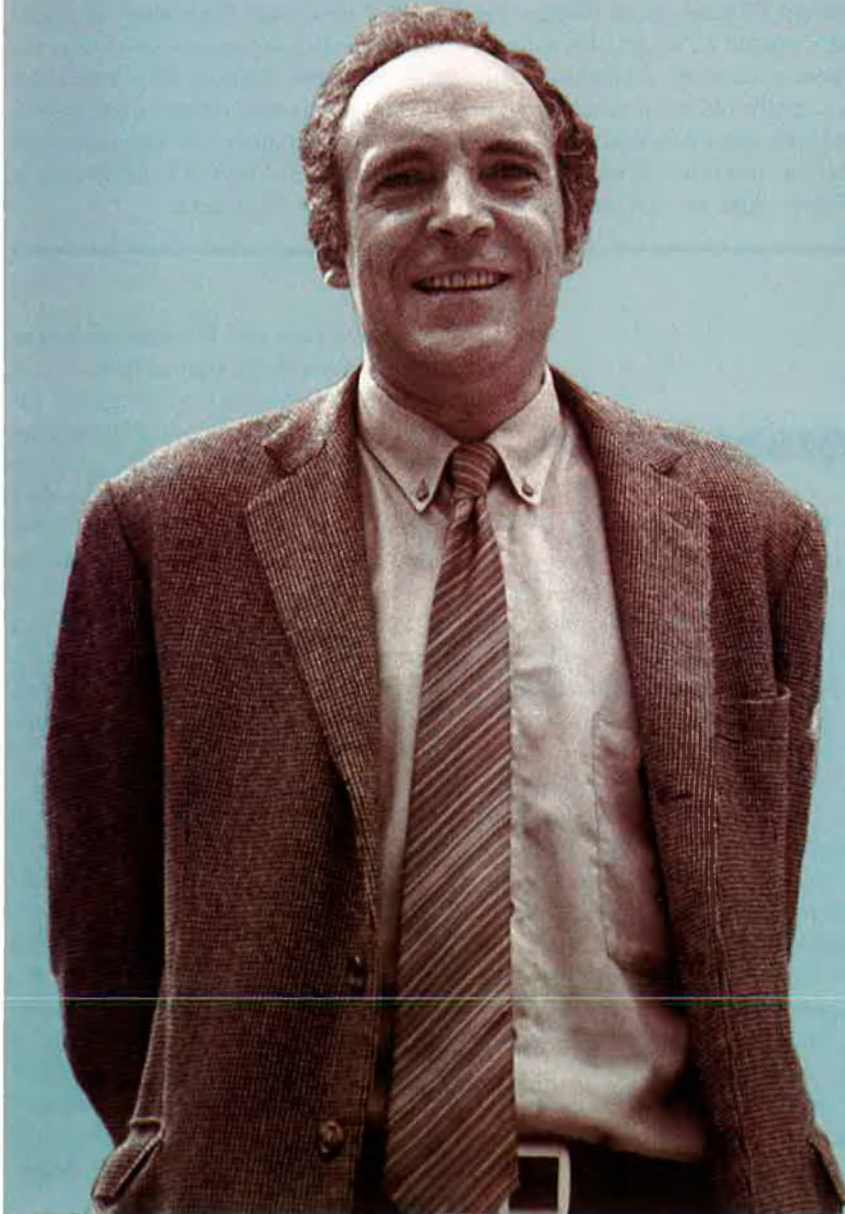

RAMON **BARNILS**

La consciència incorruptible

Ramon Barnils (1940-2001) ha estat, és i serà un referent per a moltes persones. La seva manera de viure i entendre la vida ha marcat tant o més que la seva qualitat periodística. A més d'una biografia d'urgència, aquest document també inclou un seguit d'articles d'opinió d'amics, coneguts, alumnes i companys d'ofici, per començar a perfilar sobre paper un bocí imprescindible de la història d'aquest país.

Ramon Barnils despertava passions. La seva capacitat d'engrescar, seduir, empenyar i provocar eren infinites, i normalment mai no ho feia de forma gratuïta. Aquests dies amics i enemics recordaven d'ell la tenacitat, la professionalitat, l'independentisme, el catalanisme desacomplexat, l'anarquisme, la capacitat de seducció, la dialèctica, la facilitat per ensenyar, la tendresa, la coherència, la lucidesa, l'amor, la valentia, la popularitat, la incorruptibilitat, la solidaritat, i fins i tot l'habilitat ballant salsa a l'antic Bikini de Barcelona. Barnils era tot això i més, guanyat a pols en una vida dedicada a viure-la intensament i amb coherència.

Barnils era de Sant Cugat de tota la vida. Fins hi havia fet d'escolanet de molt petit. Allí la nissaga Barnils no passa desapercebuda, hi ha carrer i propietats. Però la branca d'en Ramon no era la portentosa ni la que professà franquisme a tort i a dret des de l'alcaldia del municipi vallesà. És més, s'hi discutia aferissadament i en patí les conseqüències. La seva primera experiència periodística va ser el 1957 en la revista *Sant Cugat*, que depenia de la Consejería Local del Movimiento. Però dos anys més tard, l'alcalde Barnils, tiet seu, va ser "pràctic i expeditiu" i la va tancar, com recordava en una entrevista a EL TEMPS feta per Vicent Martí: "de raó, no n'hi havia d'altra més que, senzillament, li fèiem nosa, segons em va dir, d'amic a amic".

Després d'aquesta experiència va compaginar la corresponsalia local d'*El Correo Catalán* amb estudis d'enginyeria, econòmiques, filosofia i periodisme. Aquesta carrera va ser l'única que va acabar. Va ser a l'Escola de Periodisme de l'Església de Barcelona, on hi entrà el 1965 i en sortí el 1968 en la promoció "Régis Debray". L'any 1969 es va casar i va entrar a treballar a l'agència de notícies Europa Press. Allí, el torn de nit era per a ell tot sol i l'aprofità per obrir esclatxes en el franquisme comunicatiu. Un exemple del seu art de driblar la censura: "disparan al aire y matan a un obrero".

L'any 1971 va deixar l'agència i començà a dirigir la revista *Europa*, per on

hi van passar Dalí i Guinovart, entre d'altres. L'experiència, però, va ser curta, per manca d'habilitat empresarial de l'editor. Amb la quitança va anar-se'n a Londres a passar-hi tres mesos "a no fer res".

Quan va tornar l'esperava tot un repte: substituir Joan de Sagarra en la seva col·laboració diària al diari *Tele/Exprés*. Se'n va sortir bé el temps que ho féu, dos anys. És aleshores que provà la qüestió acadèmica, entrant a la Facultat de Periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona. Del seu pas per les aules de Bellaterra n'han guardat bon record molts alumnes. Fins i tot els que no s'ho van passar bé se'n recorden.

L'any 1975 tornà al *Tele/Exprés*, i va

Barnils dedicava dards setmanals a Carles Sentís a la revista 'El Be Negre', en una columna titulada "Ai, si us sentís".

passar per les seccions d'internacional, literària i d'espectacles. També és d'aquests moments el seu pas per *Ajoblanco*, on feia de director nominal, com recordava a Martí en l'entrevista d'EL TEMPS: "em vaig limitar a posar ordre i moderació en una colla de *hippies* que feia feredat". Però el que per ell era mesura per altres era desmesura. L'any 1976 la interpretació orgiàstica de les falles feta en aquella revista per Amadeu Fabregat va provocar un escàndol major. La Junta Central Fallera va denunciar la conspiració i va remoure cel i terra fins aconseguir una suspensió de la distribució i una multa.

On Barnils sí que feia de director arromangat (tant en el sentit psíquic com físic) era a *Solidaridad Obrera*, la revista de la Cnt (les persones abans que les si-

gles, com deia Barnils). Però el seu llibertarisme xocava de front amb els *fais-tes* que a finals de la dècada ja controlaven el sindicat anarquista, i ell va ser un dels bocins que saltaren amb l'esclat de l'escissió. D'aquell temps no només estava orgullós de publicar vagues i mobilitzacions, sinó també de fer-ho en català en el suplement setmanal de la "Soli" anomenat *Catalunya*.

Tota la càrrega llibertària, que ja no podia ficar a la "Soli", més el seu sarcasme lúcid, va dur-lo cap a una altra publicació, *El Be Negre*. Era una revista satírica d'abans de la guerra de la qual n'havien parlat molt amb Joan de Sagarra. Barnils va proposar de recuperar-la a Ignasi Solé Sugranyes, també llibertari, i aquest va posar els primers calers. La revista va durar poc i de fet a partir del segon número ja es va dir *El potes roses*, però va marcar una època. Els consells de redacció es feien al pis de dalt del restaurant Pla de la Garsa, propietat de Solé Sugranyes. Qui no va disfrutar gaire d'aquesta publicació va ser el periodista Carles Sentís, a qui Barnils dedicava els seus dards setmanals en format columna i que titulava "Ai, si us sentís". Era la seva venjança personal contra un tipus de periodista que mai no li havia agradat. De fet Ramon Barnils va prometre no tornar al Col·legi fins que en Sentís no en deixés de ser degà.

A principis dels 80 Barnils va ser pioner en l'ús del català a l'Agència Efe, així com treballà per al setmanari *El Món*. Fou el director Lluís Bassets qui cridà Barnils, però la col·laboració amb el setmanari no durà massa i al final va sortir-ne escaldat, amb un deute pendent considerable, "Jo, per la meua feina, vull cobrar sempre. Si volen, i em cauen bé, després els pinto el local, però jo visc del meu ofici".

A més de donar classes a l'Autònoma, el 1982 va començar a ensenyar redacció periodística a l'Escola de Disseny i Art Eina, a Barcelona, primer amb Quim Monzó i Jaume Vallcorba i després en solitari. És l'activitat acadèmica que va mantenir més temps, fins el 2000. Oriol Pibernat, actual director de l'escola recorda que l'arribada setmanal de Barnils a l'escola era una simpàtica

revolució que afectava tot el centre, “a més els alumnes s’ho passaven molt bé, no només quan els deia, el primer dia de classe, ‘Esteu tots aprovats!’”. Barnils, membre dels Amics d’Eina, va rebre el passat desembre el guardó que s’atorga als professors de l’escola que es mantenen quinze anys ensenyant.

Cap senyera. El 1984 Ramon Barnils va quedar vinculat estretament a EL TEMPS. L’editor, Eliseu Climent, va fer cas dels consells de Joan Fuster, qui assegurava que Barnils “es l’únic valencià que hi ha allà dalt”. Climent només coneixia Barnils de les columnes del *Tele/Exprés*, però se’n va fiar de seguida i va aplicar les dues recomanacions que aquest li va fer en la seva primera entrevista: paga, encara que sigui poc, i no posis mai una senyera a la portada. Barnils va escriure a EL TEMPS des del primer número, i va aconseguir un nombre fidelíssim de lectors. També hi hagué, però, qui es rascava després de llegir-lo, com Maria Aurèlia Capmany, que va amenaçar Climent de retirar les subvencions de l’Ajuntament de Barcelona si Barnils continuava a la revista. Climent no va cedir i l’aixeta es va tancar mentre Capmany fou al consistori. “Ell era una mica eixelebrat –explica Climent–, però el que deia anava a missa. Barnils, per cert, va ser l’únic que va dir-me que la revista s’havia de fer d’àmbit nacional, i no restringida al País Valencià, com recomanaven Fuster o Max Cahner”.

Les amistats valencianes de Barnils, però, no es limitaven a Fuster o Climent. També tenia com a bons amfitrions, entre molts d’altres, l’escriptor Ferran Torrent o el periodista Miquel Alberola, ex-subdirector d’EL TEMPS. Per Torrent, Barnils “exercia un gran sentit de l’humor que es nodria del seu gran amor per la vida. A més, tenia una idea molt pràctica del concepte de Països Catalans, una idea molt viva, forjada sobre el terreny”. També Alberola recorda la passió valenciana de Barnils, “era del València, m’ho va confessar una nit”; i la seva vinculació a aquesta revista, “d’alguna manera sempre n’ha estat el director espiritual”. Per Alberola Barnils “era un catalanista llibertari, que és la màxima

La promoció *Régis Debray* (1968). Barnils surt estirat, al costat del seu cap hi ha Josep Maria Casasús, i a la darrera fila hi surten Josep Miquel Servia, Antonio Franco i Soledat Balaguer.

utopia plantejable, i el seu perfum professional ens ha impregnat a molts periodistes. Ell significa el millor d’aquella Barcelona preolímpica dels 80, on es coïen tantes energies i on destacava el grupet format per ell, Oriol Castans, Sergi Pàmies i Quim Monzó. Era un periodista totalment lliure”. En això darrer també coincideix J. J. Pérez Benlloch, columnista veí de Barnils a EL TEMPS durant molts números.

Un dels seus grans èxits professionals de mitjan anys vuitanta fou el llibre *La torna de la torna*, una investigació periodística d’uns alumnes seus aplegats sota el pseudònim de Carlota Tolosa i que ell va coordinar. Era la seva venjança contra l’assassinat per Franco del membre del MIL, Salvador Puig Antich, el 1974. També va ser la seva darrera vinculació amb l’Autònoma, ja que a partir del 1985 va deixar de donar-hi classes. S’hi avorria i no hi havia recursos ni voluntat per fer el que ell volia fer: seminaris de periodisme d’investigació amb pocs alumnes.

Es aleshores que fa el salt a la ràdio, a Catalunya Ràdio, i amb el memorable programa d’entrevistes *El lloro, el moro, el mico i el senyor de Puerto Rico*, juntament amb Quim Monzó i Jordi Vendrell, una troica anomenada La Mercantil Radiofònica. D’aquest programa

passà a les tertúlies de *L’orquestra*, també amb Vendrell, i que fou l’única veu discordant de l’orgia olímpica i l’atzagaiada contra l’independentisme. Per això van fer callar aquells micros. No era la primera vegada que Barnils patia censura. El 1987 encapçalà el grup que féu el setmanari satíric *Ahir*, que s’inclouia en les pàgines de l’*Avui*, i que comptava amb Carles Flavià i Carlos Azagra, entre d’altres. L’experiència va durar pocs mesos, ja que la carta no era tan blanca com els hi havien dit.

Així i tot sempre va poder trobar portes obertes a la seva ploma, ni que fos com a quota subversiva de qualitat del mitjà en qüestió. Va col·laborar en mitjans tan diversos com el *Diario de Barcelona*, *El Noticiero Universal*, *El Mundo*, o *El Diabló de Figuerola*. A més, va fer traduccions d’autors anglosaxons com Roald Dahl o Robert Graves i va escriure diversos llibres, el darrer dels quals va ser *Història crítica del Barça 1899-1999*, seguint el mateix esquema de treball usat a *La torna de la torna*. Fins i tot va fer una cançó per al grup de pop-rock d’Osona Doble Buble.

A mitjan anys 90, a més de la seva presència irreductible al programa de ràdio *Postres de música*, amb Josep Maria Solé i Sabaté, amplià la seva dedicació a la docència estricta. L’any 1995 entrà a

Dalt, a l'esquerra, Barnils i l'equip del programa radiofònic *El lloro, el moro, el mico i el senyor de Puerto Rico* l'any 1985. Monzó queda darrere del fotògraf, Vendrell –a la dreta amb ulleres– i al mig Eugènia Creixells, la productora. A la imatge de dalt, a la dreta, Barnils entrevista, el 1993, el pare Batllori. Al costat d'aquestes ratlles i d'esquerra a dreta, el cantautor Raimon, l'historiador Josep Benet, Barnils i el també cantautor Lluís Llach, en una taula rodona sobre la cançó a la llibreria Ona de Barcelona el 1986.

l'Aula de Lletres de Barcelona, una escola per aprendre a escriure on ell gratificava els alumnes en grups reduïts. Aquesta experiència continuà després a l'Escola d'Esriptura i Humanitats de l'Ateneu. Segons Joan Rendé, responsable de l'escola de l'Ateneu, Barnils sempre tenia dedicació pels alumnes que s'apunten al seu curs: literatura de no-ficció. Tant si eren sis com dos. Fins i tot quan el càncer l'estomacava més fort ell continuava interessat a saber com rutllava tot al centre i transmetia els seus consells als alumnes a través de Joan Rendé. "Li interessava molt el testimoni de la gent –diu Rendé–, creia que era imprescindible per a la continuïtat del país". Per això d'aquelles classes en sortien molts llibres sobre la història personal de cada alumne. I continuava pendent de cada llibre que s'encetava, fins i tot anant a casa de l'alumne.

Una altra de les seves darreres activitats més o menys públiques va ser l'assessorament en la campanya electoral d'ERC al Congrés espanyol. Joan Puigercós, candidat finalment escollit diputat, recorda de Barnils el seu catalanisme desacomplexat, "li ho hem d'agrair molt perquè va ser el nostre referent. A més coneixia molt de món i no gastava fals cosmopolitisme". Per Puigercós Barnils va fer de pont entre la generació republicana que havia perdut la guerra i la generació independentista, "teníem un buit de referències, ja que tots els *progres* triaren el camí fàcil del PSOE. Ell no, era catalanista i d'esquerres".

Les múltiples facetes de Barnils i la capacitat que tenia de connectar amb molta gent fan que avui des d'àmbits molt diferents se li reconeguin, de nou, els seus mèrits i virtuts. Des de l'afició al bon menjar i bon beure, que recorda

el gastrònom Pep Palau, a la seva gran habilitat per ballar salsa, com diu Carles Flavià, passant per la seva àmplia cultura, el seu criteri i el seu independentisme, que recordava Biel Majoral. Incorruptible, polèmic, referent nacional per a polítics i periodistes. Però també romàntic, com deia J. J. Pérez Benlloch. També Pep Palau, com molts parents, amics i coneguts de Barnils, destaca que per sobre de tot "sota la pantalla d'home dur hi havia un sentimental absolut, amb una capacitat afectiva immensa. Un amic per tota la vida". Per una d'aquelles casualitats que no ho són tant, feu el viatge invers al seu gran amic i poeta Gabriel Ferrater, nascut a Reus i mort a Sant Cugat.

*Oriol Cortacans
amb informacions de Joan M. Oleaque
i Miquel Payeras*

Felicitat abolida

Te'n recordes, Ramon? Érem una mena de setrillers ambulants. Tu, enmig, amb la teua alçada fusteriana i aquell impossible barret tirolès. I nosaltres, Ferran Torrent i jo, a banda i a banda, flanquejant-te amb la nostra prudent verticalitat –dos rabassuts setrillers d'oli i vinagre–. Era un capvespre exagerat, exasperat de violència cromàtica, del passat novembre, a Reus, la pàtria, amb Carner, del teu Gabriel.

A l'hospital, on metges i infermeres et tractaven amb aquella tendresa còmpli- que que només tu –pinxo seductor– saps suscitar, vam assistir a la teua sessió diària de quimioteràpia. Ets el malalt més digne que he conegut mai. En acabat, veure't alçar-te d'una revolada tot cominant-nos a anar a dinar, ens va estovar tant que, Torrent i jo, al restaurant, t'hi vam representar l'esquetx que ens ix més brodat: el del gat i el gos. Sempre recordaré la teua mitja rialla, irònica i commoguda.

I ara caminàvem cap a la plaça de Reus presidida per la bel·licosa estàtua eqüestre del general Prim, situada estratègicament de cul a Tarragona, com ens il·lustrares. Ens hi diguérem adéu i jo sé que vaig abraçar, maldestre, un home convençut que se n'eixiria, d'aquell trencacolls. Va ser l'última volta que et vaig veure amb vida, Ramon.

Vaig conèixer Ramon Barnils en alguna redacció –València, Barcelona?– d'EL TEMPS. Els cinc anys que vaig fer de periodista en aquesta casa són els més feliços de la meua vida. I EL TEMPS, per a mi, és, sobretot, Ramon Barnils, periodista i mestre de periodistes. Ramon, a més d'ensenyar-nos a escriure, ens hi guiava, aconsellava, suggeria, encoratjava i, si calia, ens amonestava quan badàvem. El periodisme –la literatura– era una de les seues grans passions i nosaltres ens en vam aprofitar amb avidesa de neòfits.

Com també ens va transmetre el sant i senya de W. H. Auden –la felicitat no és un dret, és un deure– comprendran que la mort de Ramon Barnils m'ha- ja deixat –crepuscular nostàlgic del pe- riodisme com sóc– gratant, amb ànsia

d'arqueòleg, en el record i en EL TEMPS, en la felicitat abolida.

Vicent Martí

Quatre ratlles

És la primera vegada que em toca fer això i ara m'adono que no és gens fàcil. No sé ben bé què he de dir. Voldria tenir més temps per pensar-hi més i construir un bon discurs, però vull escriure aquestes ratlles com a gest de comiat, perquè penso en el Ramon com un amic i perquè no he estat a temps de dir-li adéu.

Era un seductor. Amant de les dones i de la vida golfa. Un provocador, capaç de dir i predicar que la Colometa de *La Plaça del Diamant* era un personatge tou, una bleada sense gaire substància. L'havia vist alguna vegada prenent notes en un tovalló de paper abans de fer una classe: quatre o cinc paraules, i a partir d'aquí improvisava.

Suposo que he de dir (i és el que de mi s'espera) que va ser un dels meus primers lectors. El seu entusiasme em va agafar per sorpresa. Generós, es va convertir en el millor promotor i em va ajudar a prendre consciència del que m'havia passat –només una cosa: havia tingut sort.

No puc evitar una certa tristesa. Però no és per dir que estic trista que escric aquestes ratlles. Les escric per poder dir que estic contenta, de les hores i les paraules que hi vaig compartir. Contenta d'haver-lo conegut.

Maria Jaén

Catalanista i llibertari

A l'Escola de Periodisme li dèiem el Pastoret, perquè sempre duia un ramat de noies al darrere. La imatge pot semblar, ara, políticament poc correcta però l'any 1965, ell va formar part del primer grup de nois que van entrar al Centre d'Influència Catòlica Femenina (CICF) de Barcelona. En Ramon Barnils ja era, aleshores, un personatge seductor. Es comportava amb la seguretat que solen aparentar els homes alts i parlava amb el convenciment del qui està en possessió de la dada definitiva. Periodista fins al moll de l'os sempre semblava tenir un punt d'informació més que els contertulis. Si el final de la utopia era una socie-

tat sense classes, per què no apostar directament per l'anarquia organitzada en comptes de quedar-se en l'estadi intermedi de la dictadura del proletariat? I si ja Gaziell havia escrit que Catalunya no tindria plena sobirania si no disposava d'una banca i d'uns mitjans de comunicació propis, per què no apostar directament per l'independentisme com a únic marc polític on aquelles condicions podrien esdevenir realitat? Catalanista i llibertari, no ha tingut una vida professional fàcil perquè l'elit periodística barcelonina pot ser definida amb diversos adjectius, però no precisament amb els dos que amb tanta passió havia abraçat en Ramon. Ara s'ha mort i pocs en queden de disposats a ser tan incòmodes, tan radicals.

Agustí Pons, periodista

L'únic mestre

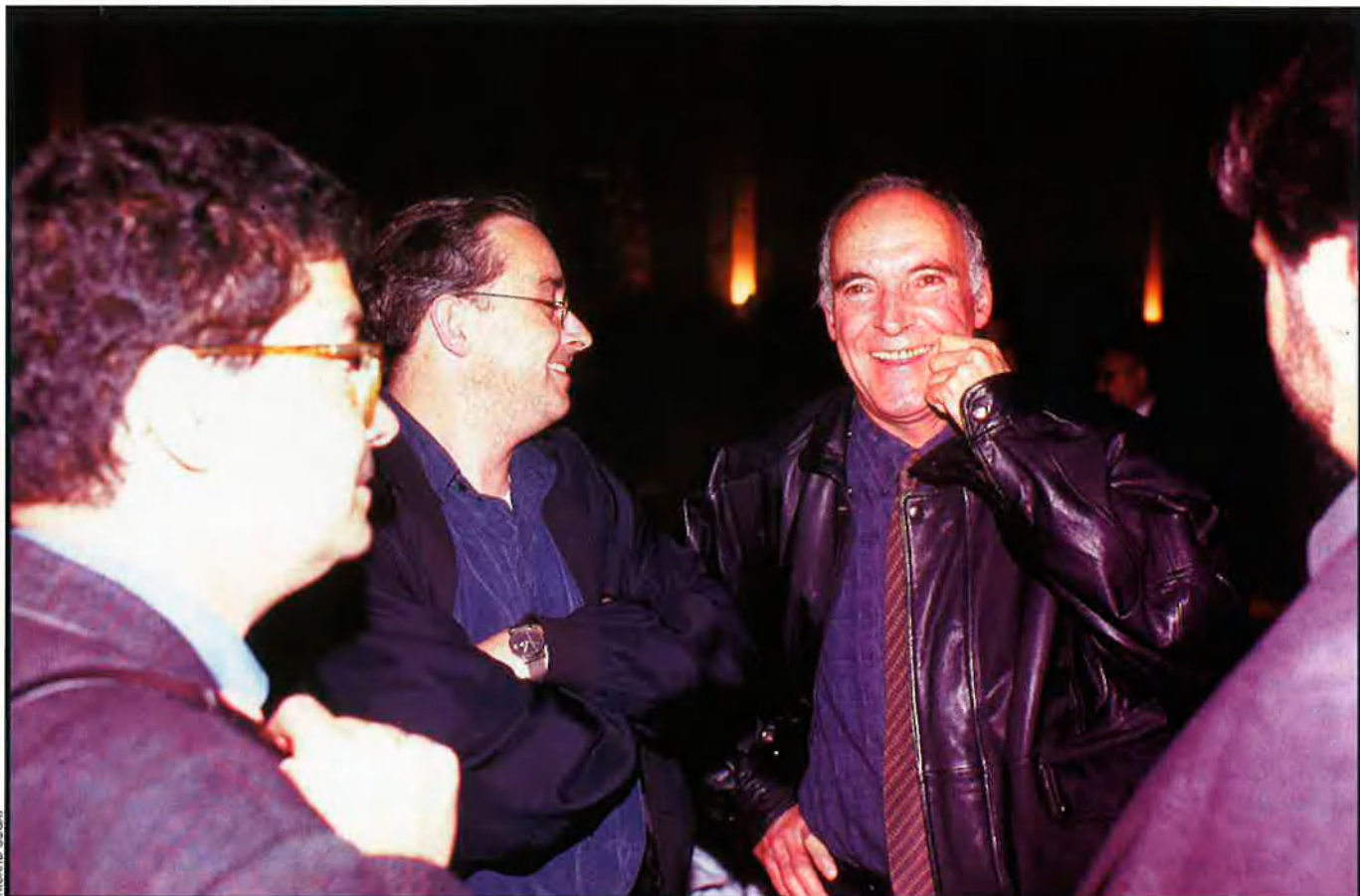
El Ramon Barnils és l'únic mestre que he tingut. El vaig conèixer l'estiu abans que fos el meu professor, a la barra d'un bar que no recordo, una nit barcelonina. Una nit que va acabar, com moltes altres després, en una piscina de Pedralbes, confiscada temporalment per assalt.

El Ramon Barnils s'apuntava a un bombardeig, encara que l'horrortzava volar. Li dec un viatge en paquebot de Lisboa a Nova York.

El Ramon Barnils donava classe a Bellaterra, però les lliçons magistrals les impartia al Bocaccio, al Zeleste, al Wiki Twist o de camí a la facultat en el seu Renault atrotinat.

El Ramon Barnils m'ha ajudat a ser periodista i a arraconar les misèries de l'ofici. Sempre tenia algun projecte entre mans i no perdia ni la curiositat ni les ganes. Vehement com era, s'inventava les teories més estrambòtiques, amb preferència sobre política, per sentir-ne de millors. Discutir amb ell obligava a tenir criteri, a defensar un punt de vista, a ser audaç i el menys objectiu possible. Una de les seves creacions més fantàstiques és el nacionalisme llibertari que va tramar, imagino, per sobreviure a la Catalunya monocolor.

El Ramon Barnils parlava sempre de vostè als seus alumnes i els dividia en dos clubs. Els de *Madame Bovary* i els

Ramon Barnils conversa amb el periodista David Castillo (primer per l'esquerra) i el parlamentari d'ERC Josep Bargalló, en la presentació de l'Any Fuster a Barcelona, el 1997.

de l'*Educació sentimental*, els bons, evidentment. Pels que no donaven l'ample, oferia l'opció expiatòria de lectures devotes de sant Capote, sant Nabòkov, sant Pla o sant Ferrater. Pels deixebles predilectes, més endavant col·legues, les atencions, el suport, el respecte i l'amistat han durat tota la vida.

Elisabeth Sabartés, periodista membre del col·lectiu Carlota Tolosa

Una llengua íntegra

Treballar amb en Barnils sempre m'ha estat una satisfacció. De fet, ens vam conèixer treballant plegats al *Potes roses*, en una relació d'autor-corrector que amb el temps havia d'evolucionar molt. Ja llavors corregir-li'n un text m'era una feina tan simple com plena de sorpreses. Simple, no solament perquè gastava una llengua molt neta, sinó també concisa, mai ociosa —potser un

punt velada—. Plena de sorpreses, perquè hi destil·lava adesiara tot de recursos populars, genuïnament populars, d'una eficàcia segura i d'una rara intencionalitat.

Una bona colla d'anys després vam tornar a coincidir, en la mateixa relació d'autor-corrector, a EL TEMPS. Però llavors ja érem, sobretot, amics. La marca de la seva llengua continuava essent la mateixa, aleshores i tots aquests deu anys, però diria que més estilitzada, més concentrada, més (mal) intencionada, adesiara el·líptica, tant que es resistia a una lectura distreta. Als col·legues que li ho retreien, els replicava: "Qui no m'entén, no es mereix llegir-me". No admetia concessions, ni de fons ni de forma, com els grans homes.

M'agradaria pensar que l'amic Ramon Barnils em creia mereixedor de llegir-lo —no gosaria pas dir de corregir-lo.

Jem Cabanes, corrector

Existim, Ramon, malgrat ells

Els lectors d'EL TEMPS prou que el coneixeu, en Ramon Barnils. Heu estat dels afortunats que han pogut llegir-lo durant molts anys. Ell sempre ha estat al darrere d'aquesta revista, sense deixar-se dur pels temporals. Tenia les idees clares. No era fidelitat, sinó convicció. Sabia on havia d'estar. Des dels primers periodistes que van començar en aquesta revista fins ara, sempre ha fet molt més que escriure. Recordo els consells de redacció a la terrassa d'aquell primer despatx tronat a Barcelona, al carrer de Pelai, donant joc a qui el volgués agafar. Si l'agafaves, anava a fons. No l'importava gens corregir deu vegades el mateix original, ni donar-te noms i telèfons o capgirar-te la idea primera. S'hi donava amb una paciència infinita. Ell semblava, com el pagès, sense saber res de la collita.

En Vicent Partal, el vaig conèixer al menjador de casa seva, al voltant de la taula, amb la Núria, l'Anton, l'Andreu i en Biel. Us entendreu, va dir. Poc després, em va presentar un noi que en sabia molt, de llibres, l'Oriol Castanys. Us entendreu, tornà a dir. I així, a cada oportunitat que veia, anava construint una xarxa ben tramada, que, a mi, m'agradava d'imaginar com una màfia ben organitzada que tenia l'eix central en ell.

Són molts els qui han volgut banalitzar-lo per neutralitzar-ne la força. Segur que els feia por aquest "home lliure", que tan encertadament va definir en Valentí Puig. No passaven de la paraula que punxa, amb el riure sarcàstic ple de provocació. No hi volien veure més per barrar-li el pas. Tot i així, hi havia esclatxes per on es podia passar, i la xarxa s'ha estès.

La seva mort ha estat tractada per la premsa barcelonina amb incomoditat i contenció, però, en canvi, la premsa comarcal s'ha esplaiat. Existim, Ramon, malgrat ells.

Assumpció Maresma, periodista

Alliberament, profanació i humor

La primera notícia que vaig tenir de Ramon Barnils va circular de boca a orella entre els alumnes de l'esquerranosa Escola de Periodisme de l'Església de Barcelona, durant el curs 67-68. Ell era estudiant de tercer curs, però ja no era cap marrec. S'hi havia matriculat de gran i tenia uns cinc anys més que els seus companys de curs. Aquell home, aquell adult, alt i ben plantat, va projectar la seva seducció sobre la noia de primer, del meu curs, més sexualment desinhibida. La notícia no va ser aquesta. La notícia va ser que la parella havia cardat damunt d'una estesa d'exemplars de la revista *Destino* dels anys quaranta, la més franquista. Aquesta curiosa barreja de premsa i sexe, aquest acte d'alliberament sexual i de profanació, també alliberadora, del passat franquista, requeria un gran sentit de l'humor.

La segona notícia que vaig tenir de Ramon Barnils va ser exclusivament perio-

Ramon Barnils, a l'esquerra, amb Quim Monzó, a la dreta, i una amiga, al restaurant La Venta de Barcelona, el 23 de febrer de 1986.

dística, la publicació d'un article diari al *Tele/Expres*. Una columna presentada, com la que fins llavors havia fet Joan de Sagarra, en forma no de columna sinó de requadre. L'article, la secció de Barnils, em va desconcertar. Em va desconcertar perquè aquesta era la voluntat de l'articulista. El desconcert era produït per dues causes. En primer lloc, l'estil. Barnils destruïa la convencionalitat de la frase periodística. La profanava. En aquells anys de tanta retòrica, de tanta hipocresia, de tan tòpic, l'articulisme de Barnils actuava d'antídot. De l'altra banda, mostrava una gran infidelitat a l'estructura de l'article: no en tenia, més ben dit, no en tenia una de fixa.

En segon lloc, el desconcert estava provocat per l'ambigüitat. Els articles ja no havien d'oferir una tesi, criticar una acció –cridar–, contemporitzar o acabar amb un pinyol. Ja no havien de ser articles tancats.

Per tot això, els articles de Barnils tenien una cosa que aparentment no tenien, humor. Aquesta operació periodística profanadora no es podia fer sense un distanciament irònic, el mateix que li

va fer estendre els exemplars de *Destino* en la copulació.

El caràcter profanador del primer articulisme de Barnils en castellà va enfortir-se, anys més tard, a EL TEMPS. L'ús de la llengua familiar i la llibertat que la revista concedeix als seus col·laboradors li van permetre aprofundir en l'anticonvencionalisme estilístic i l'humor irònic. Cada cop se sentia més segur per provar la nova pirueta setmanal. Aquesta operació revolucionària va tenir èxit perquè mai no va perdre el nord de l'esperit de la llengua, formada en la lectura dels millors periodistes i escriptors catalans.

Alliberament, profanació i humor: l'obra periodística de Ramon Barnils es mou en un terreny marcat per aquestes virtuts, les que acompanyaven la primera notícia que vaig tenir d'ell.

Lluís Bonada, periodista

El Barnils de Figuerola

El Ramon Barnils va arribar imprevisiblement, fa uns quants anys, a Figuerola

Foto per a l'entrevista per a EL TEMPS que Vicent Martí féu a Barnils el juliol del 1985.

culturals i cíviques. A cal Barnils s'hi rebia molt sovint la visita dels intel·lectuals més actius del país; cares prou conegudes, amb qui la gent del poble tenia ocasió de barrejar-se francament.

Jo tinc casa a Cabra del Camp, només a quatre quilòmetres de Figuerola, i, com que practico el vici de fer de pagès els caps de setmana, he de passar molt sovint amb el tractor pel seu carrer. Un parell de tocs de botzina i el Ramon treia el cap pel balcó: puja, que xerrarem. No m'hi solia quedar gaire estona, perquè sempre el trobava amb les ulleres a mig nas i un llibre a les mans o l'ordinador engegat. Però, amb quatre secrets em posava al corrent dels tripijocs de la política o de la cultura del moment.

Un migdia, aquest agost passat, vam coincidir al supermercat. Va saludar-me sense aquell somriure sorneguer de sempre. Venia de fer-se unes anàlisis que un metge amic comú li havia ordenat. Encara no en sabia els resultats. Se'l veia malmirós. L'Eva, la seva companya, em va trucar al cap d'un parell de dies per donar-me la mala notícia. El vaig anar a veure de seguida. Abans de poder-li demanar com es trobava ja va interessar-se per l'Escola.

El vaig anar visitant. Li agradava de rebre els amics. De la malaltia, no en parlàvem; només m'assegurava que guanyaria ell. El seu interès, tan vivament crític, per les coses del país semblava haver pres una intensitat concentrada. Es mantenia prodigiosament informat i alerta. No perdia l'humor i s'inventava l'energia. El dia que va fer seixanta anys, un centenar d'amics vam participar en un dinar sorpresa que la seva família li havia preparat. Com que se li havia malmès la capacitat de les cordes vocals, ens va ballar un twist per comptes de cap discurs de regraciament.

Un capvespre de tardor em va fer cap en un tros que jo arrabassava per a la plantació de ceps. Allò el va entusiasmar i es va posar a donar-me'n el seu parer. Li vaig prometre que, al març, quan fos l'hora de plantar, jo mateix l'hi duria perquè ho veiés. Ja d'anys enrere, el temps de la verema jo li deixava el primer gotim de merlot penjat a la bal-

da del portal de casa seva. Vam dir que veuríem plegats com floriria la vinya, la vinya nova, i que ell en tindria el primer raïm collit.

El dia mateix que acabàvem de plantar, ell ens havia deixat per sempre. Però ens ha llegat prou saor perquè tot brosti i fruiti com era el seu desig indefallible.

Joan Rendé i Masdéu, escriptor

Conversador inigualable

En Ramon Barnils ha estat un dels més grans periodistes catalans de la segona meitat del segle XX. I, de tots ells, cap no ha estat més independent i més lliurepensador. Cap altre com ell no ha tingut un comparable domini de tots els registres de la llengua catalana, partint d'un coneixement detallat i directe de la nostra tradició periodística anterior. Això li permetia jocs d'ironia i mordacitat completament originals.

Envoltat d'una aureola pública d'irreverència i d'agosament, era una persona tendríssima i d'una sensibilitat exquisida, com han pogut comprovar repetidament tots els seus amics. Molts tenim la convicció que, a banda d'un gran periodista, en Ramon era un gran escriptor, que va renunciar a crear ficció literària, en una mena de pacte amb el destí, a canvi de poder disposar d'una experiència vital més intensa i polièdrica i de gaudir intensament de la lectura. Aquesta experiència vital i la densitat del seu bagatge lector, combinades amb una intel·ligència singular i amb una gran capacitat argumental, en van fer un conversador inigualable. L'encadenament de sentències contundents, seques i expressives, un anecdotari variat i la inclusió d'algunes paradoxes sorprenents, el feien amè i imprevisible. Això li va proporcionar un considerable èxit radiofònic i ens el va fer present en una mena de permanent tertúlia multitudinària.

Enyoraré sempre les seves sacsejades i els seus arravataments d'extrema lucidesa.

*Joan Manuel Tresserras,
professor de la UAB*

del Camp. Dos-cents habitants, al repeu horacià de la serra de Miramar, van quedar expectants, una mica perplexos, davant la presència inesperada d'un personatge la importància del qual ja hi era prou coneguda a través de la ràdio i d'altres mitjans de comunicació. En Barnils, ho va veure clar i, sense encomanar-se a Déu ni al diable, hi va llogar una caseta de pagès vella, sense cap confort actual, al número 38 del carrer del Solà, i s'hi va instal·lar. Va posar quatre buscalls al foc a terra humil, va col·locar l'ordinador damunt la tauleta d'ales rodones entre el foc i el balconet i va posar-se a treballar. Sabia viure amb una austeritat d'ermità.

Al cap de quatre dies tot el poble ja bullia al voltant del nouvingut. Ell hi havia anat a trobar els colors de la terra encara genuïna i la terra va reconèixer en ell l'autenticitat lliure que el feia propici a tota confiança. Van començar a organitzar-se calçotades populars sota la batuta del Ramon i d'una colla vivaç de joves del poble que de seguida l'havien adoptat com a guia. Això va donar peu a un seguit de conferències, accions